

Samisk i skolen

Alle elever skal lære om samer og samiske forhold i skolen. Retten til også å få undervisning i samiske språk og undervisning på samisk i andre fag, er ulik innenfor og utenfor samiske distrikt. I de samiske distriktene er norsk og samisk sidestilt i opplæringen.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 01.08.2024

Nytt i ny opplæringslov – samisk

Rett til opplæring i samisk i videregående opplæring

Det er innført en rett til opplæring i samisk i videregående opplæring for alle elever som har hatt opplæring i eller på samisk i grunnskolen. Dette gjelder uavhengig av om eleven har samisk bakgrunn eller ikke.

Bakgrunnen for rettigheten er at elever som har hatt opplæring i samisk som første- eller andrespråk i grunnskolen får mulighet til å fortsette med opplæringen i samisk, og sikre eleven et helhetlig opplæringsløp. Det er ikke stilt krav om lengden på eller innholdet i opplæringen i grunnskolen, eks. om eleven har hatt samisk som første- eller andrespråk. Elevene har ikke rett til å velge et annet samisk språk i videregående opplæring enn det elevene hadde på grunnskolen.

Retten til opplæring i samisk for samiske elever i videregående opplæring er videreført.

Tilbud om del av opplæringen i et samiskspråklig miljø

Det er tatt inn i loven at kommunen og fylkeskommunen skal gi eleven tilbud om del av opplæringen i et samiskspråklig miljø dersom det er nødvendig for at opplæringen skal være pedagogisk forsvarlig. Dette står i § 3-2 for grunnskolen og § 6-2 for videregående opplæring. Denne regelen tar i hovedsak

sikte på tilfeller der opplæringen i samisk blir gitt som fjernundervisning.

Vurderingen av om det er «nødvendig for at opplæringen skal være pedagogisk forsvarlig», handler om hvorvidt eleven skal kunne nå kompetansemålene i læreplanen. Det kan ikke knyttes til ytre rammer for eksempel hvor mange andre som snakker det samiskspråket i området, økonomi og ressurser.

Hvor store deler av opplæringen i samisk det eventuelt er nødvendig å gi i et samiskspråklig miljø, kommer an på en konkret vurdering av om opplæringen gir eleven grunnlag for å nå kompetansemålene i læreplanen eller ikke.

Opplæringen skal sikre at elevene blir trygge språkbrukere, at de utvikler sin språklige identitet, og at de kan bruke språk for å tenke, skape mening, kommunisere og knytte bånd til andre. Språk gir oss tilhørighet og kulturell bevissthet. I Norge er norsk og de samiske språkene sør-, lule- og nordsamisk likeverdige. Overordnet del 1.2

Rett til samisk opplæring for alle som bor i samiske distrikt

Kunnskapsløftet samisk

Læreplanene for Kunnskapsløftet samisk er likeverdige og parallelle læreplaner for opplæring i samiske distrikt.

Elever som har rett på opplæring i samisk, men som bor andre steder, følger læreplanen i samisk som første- eller andrespråk. De får opplæring i andre fag etter de nasjonale læreplanene.

Alle samiske læreplaner finner du her.

Film på de samiske språkene: Samisk innhold i læreplanene for Kunnskapsløftet samisk

Alle elever i grunnskolealder som bor i språkutviklingskommuner eller språkvitaliseringskommuner har rett til opplæring i nordsamisk, sørsamisk eller lulesamisk, enten som førstespråk eller andrespråk. Kommunen kan i forskrift bestemme at alle elever skal ha opplæring i grunnleggende samisk språk og samisk kultur.

Elevene har også rett til opplæring på samisk i andre fag. De skal få opplæring i samsvar med læreplanverket Kunnskapsløftet samisk (LK20S).

Rett til opplæring i og på samisk for samiske elever i hele landet

Alle samiske elever som bor utenfor samiske distrikt, har rett til opplæring i samisk. Det betyr at samiske elever har rett til å lære ett av de tre samiske språkene som første- eller andrespråk uansett hvor de bor i landet.

Retten til opplæring i og på samisk

Opplæring i samisk

Elevene

- velger hvilket samisk språk de skal ha opplæring i: nordsamisk, lulesamisk eller sørsamisk
- kan velge samisk som førstespråk eller andrespråk
- er fritatt fra fremmedspråk, språklig fordypning eller arbeidslivsfag, men har rett til å velge slik fordypning dersom de ønsker det. Muligheten for fordypning inkluderer også muligheten til å ta fordypning i samisk
- er fritatt fra skriveopplæring i norsk sidemål, men er ikke fritatt fra opplæring i å lese og forstå tekster på både bokmål og nynorsk.

Skoleeier

- skal oppfylle elevenes rett til opplæring i samisk

Rammeverk for samisk fjernundervisning beskriver rammer og ansvarsfordeling for fjernundervisningen.

Samisk som førstespråk

Samisk som førstespråk er for elever som har samisk som morsmål. Elever med samisk som førstespråk har en egen læreplan i norsk: norsk for elever med samisk som førstespråk.

Samisk som andrespråk

Samisk som andrespråk består av tre læreplaner:

- Elever som velger samisk som andrespråk, samisk 2, starter oftest med samisk i 1. klasse, eller tidlig i 2. klasse.
- Elever som velger samisk som andrespråk, samisk 3, starter oftest med opplæring i samisk underveis i grunnopplæringen. Denne planen er nivåbasert, slik at elever fra ulike trinn kan følge samme nivå.
- Elever som velger samisk som andrespråk, samisk 4, er elever som velger å starte med opplæring i samisk når de begynner i videregående.

Elever med samisk som andrespråk følger ordinær læreplan i norsk, men er fritatt fra opplæring i skriftlig sidemål.

Opplæring på samisk

Elever som bor i språkutviklingskommuner og språkvitaliseringskommuner har rett til opplæring på samisk i alle fag. Opplæringen skal følge læreplanene i Kunnskapsløftet samisk. Grunnskoleelever som bor i en annen kommune enn språkutviklingskommuner og språkvitaliseringskommuner har rett til opplæring på samisk i andre fag hvis minst ti elever i en kommune ønsker det. Retten består så lenge det er minst seks elever igjen i gruppa.

Alle elever som har hatt opplæring i eller på samisk i grunnskolen, har rett til opplæring i samisk i videregående opplæring. Dette gjelder uavhengig av bakgrunn. Fylkeskommunen kan tilby opplæring på samisk i videregående skole.

Skoleeier har det overordnede ansvaret for at elevenes rettigheter til samisk opplæring blir oppfylt.

Alle elever skal lære om samer og samiske forhold

Den samiske kulturarven er en del av kulturarven i Norge. Vår felles kulturarv har utviklet seg gjennom historien og skal forvaltes av nålevende og kommende generasjoner.

Gjennom opplæringen skal elevene få innsikt i det samiske urfolkets historie, kultur, samfunnsliv og rettigheter. Elevene skal lære om mangfold og variasjon innenfor samisk kultur og samfunnsliv. Overordnet del 1.2

Alle skoler i Norge skal gi opplæring om samer og samiske forhold. Det framgår både av overordnet del og i de ulike fagene. Elevene skal blant annet lære om samenes historie og kamp for likeverd, om det samiske urfolkets rettigheter, og om mangfold og variasjon i samisk kultur og samfunnsliv.

Støtte til arbeid med samisk innhold i fagene

I læreplanene er det samisk innhold både i tekstene i «Om faget» og i kompetansemål. I noen av kompetansemålene er det samiske innholdet nevnt eksplisitt. I andre kompetansemål er det samiske innholdet implisitt, og skolene kan vurdere når og på hvilke måter opplæringen skal inngå. Du finner mer om samiske forhold i tekstene «Hvordan ta i bruk læreplanene» i de ulike fagene.

Tilskudd

Det finnes flere tilskuddsordninger knyttet til samisk opplæring:

- [Tilskudd til samisk i grunnskolen](#)
- [Tilskudd til opplæring i samisk i videregående](#)
- [Tilskudd til videreutdanning i samisk](#)
- [Sametingets tilskudd og stipend](#)

Nyttige ressurser

- [Samiske digitale læringsressurser \(Sametinget\)](#)
- [Samisk spesialpedagogisk tjeneste \(SEAD\)](#)
- [Samiske læringsressurser på nett \(Ovttas\)](#)
- [Grunnlaget for samepolitikken \(Kommunal- og distriktsdepartementet\)](#)
- [Temaside om urfolk og minoriteter \(Kommunal- og distriktsdepartementet\)](#)
- [Urfolk og nasjonale minoriteter \(Dembra\)](#)
- [«Hjertespråket», offentlig utredning om samiske språk \(2016\)](#)